

POLIVALENTNOST UREJANJA PROSTORA

Prispevek je nastal kot kolaž razmišljanj ob prebiranju knjige in prijetnih spominih na obiske in razgovore s prof. Mlinarjem, ko je pripravljaj in zbiraj gradivo za knjigo. Medsebojne izmenjave informacij in pogledov so bile zame tudi nekakšne energetske urice, ko so polnile intelektualne in kreativne baterije (občasno hudo izpraznjene od suhega uradniškega okolja). Razveseljevalo me je dejstvo, da strokovnjaki s svojim delom in medsebojnim povezovanjem lahko ohranjamo in razvijamo vsebine svojih poklicev ter njihove kulturne in trajnostne cilje. Profesionalne delovne in prijateljske vezi z ljudmi iz sorodnih in komplementarnih strok so, verjetno od vedno, edini način, da kljub vsem tržnim in politikantskim pritiskom definicija urbanizma lahko živi in izpolni vse svoje naloge:

čitljivost in doživljanje okolja, zgodovina in identiteta, odnos stroke in naročnika, prostor kot bančna naložba in investicijski poligon, prostor kot okolje za človeka, družino ...

Urbanizem je načrtovanje razvoja ter oblikovanje mest in naselij kot družbena dejavnost, kot urbani način življenja, kot funkcija javne uprave in kot strokovna disciplina. Urbanizem zajema: načrtno rast naselij in ureditev prostora; ustvarjanje primernih razmer za stanovanje, promet, delo in rekreacijo; usklajeno prostorsko razporeditev ljudi in dejavnosti; oblikovanje prostorskih struktur in podobe mest in naselij ter gospodarno in kulturno rabo prostora.

Moje več kot dve desetletji dolge javnouppravne izkušnje potrjujejo misel, da tako kot posamezni objekti/arhitekture v glavnem izražajo kulturo, sposobnost in ambicije posameznikov (družin), tudi urbanizem odraža kulturno stopnjo, sposobnost in ambicije politike (mesta, občine ali države). Žal ta hip vse kaže na to, da pešajo moči za uravnovešanje nalog ter da se zanemarija pomen in poslanstvo prostorskega načrtovanja in urbanistične stroke kot kontinuiranega razvojnega in interdisciplinarnega usmerjenega delovanja družbe. To so na eni strani naloge služb uprave kot dela državnega aparata in servisa, ki se naslanja na pravni in politični sistem, na drugi strani gre za poslanstvo stroke s posebnimi znanji in posebno občutljivostjo do estetike in oblikovanja ter izpolnitve potreb socialnih in kulturnih vsebin. V obveznih zakonskih izhodiščih in strokovnih podlagah zaradi različnosti pristopov, razdrobljenosti, preobilja in nedoslednosti predpisov prevladujejo predvsem ozko področni, tehnični in varstveni kriteriji (koridorji, varnost,

zavarovana območja, rezervati ...). So nedvomno potrebni in obvezni minimalni standardi. So definirani in merljivi, s številkami opredeljeni parametri, zato v procedurah, upravnih postopkih in na gradbišču prevladajo in »premagajo« oblikovalske in trajnostno-razvojne zahteve, ki so zakonsko, predvsem pa finančno, težko ali manj obvezujoče postavljeni. Tako se v prostoru »dogajajo« parcialni posegi, ki so odraz zahtev kratkoročne tržne učinkovitosti, preživetvenih instinktov in prevlade normiranja nad družbeno preverjenimi razvojnimi pravili in vizijami.

Knjiga Mlinarja bo – zaradi opisanega razkoraka in problemov, ki so vidni tudi z izbruhom globalne krize – čedalje bolj aktualna. Je kot ogledalo s podatki in prikazi, kaj se v prostoru, poleg fizičnih struktur, pravzaprav dogaja in komu naj bi bil ta urbani prostor namenjen. Je kot »katalog« tem, ki naj jih različne stroke in »uporabniki« ob izdelavi nove generacije prostorskih aktov uporabljajo za opomnik: ali in kako so v programih in načrtih obravnavane vse strukture prebivalcev in opredeljeni prostorski okvirji za prijazno okolje, ki bo zadovoljevalo potrebe posameznika, skupin in njihovega razvoja.

Čitljivost in doživljanje prostora (življenjsko okolje kot skupno in vizualno dobro)

300

Tako kot zvezde, oblike obal in svetilniki mornarju v daljavi kažejo pot, tako tudi na kopnem potrebujemo znake in spremembe struktur, da »odčitamo« prostor in se v njemu znajdemo. Čeprav je res, da bo isto okolje kmet doživljal drugače od turista ali rudarja, to okolje samo daje svoje (omejeno) število možnosti za orientacijo in identifikacijo; to so poti, robovi, območja, vozlišča in dominante. Kolikor so te fizične strukture bolj izrazite, toliko je prostor bolj čitljiv; bolj vemo, ali smo »doma«, »zunaj«, »na poti« ali »smo zašli«; počutimo se bolj varne, ker so možnosti zavestnega delovanja večje.

Običajno govorimo o prostoru, ki ga človek preoblikuje (o hišah in naseljih), zato najpogosteje govorimo o krajini kot o »podlagi«. Da naselje kot tako dojamemo, mora imeti figuralni karakter v odnosu do okolja in večjo gostoto od svoje okolice/krajine. Strnjena naselja, nastala znotraj obzidij ali kot jata ali pristani, še posebej, če so na vrhu hriba, na otoku ali ob ustju, so zelo jasen znak v prostoru. To je kvaliteta tako za tistega, ki je tam doma, kot za tistega, ki v ta kraj prihaja kot obiskovalec.

Če oblikovanje naselja ob tem izraža tudi nekaj stoletij veljavna pravila gradnje, ki so nastala kot nenehno povezovanje funkcionalnih življenjskih potreb in želje po lepem, modrosti gradnje hiš in odprtih prostorov, v povezavi s klimo in uporabo gradiv iz svojega okolja – govorimo o vsebinah kvalitete in identitete.

Istra kot razglednica: ob morju mesta nastala na (pol)otokih, pripeta na

obalo, narejena za poglede z morja. V dolinah zelena preproga kmetijskih nasadov in terase na pobočjih hribov. V zaledju vasi na slemenih, pod njimi vinogradi, oljke in pogledi v daljave.

Na morju je enak problem kot na kopnem: nasproti slabotnemu (ali nika-kršnemu) javnemu prometu raste individualni promet in potrebe po parkiranju bark.

Morda se bomo znali s turisti vrniti na javni promet po morju? Tudi kole-sarji se vračajo na ceste in poti po slemenih.

Nekoč je rob mesta bilo obzidje in morje, kasneje se pozidava začne razli-vati ob obali in leze ob cestah in prek njih, v hribe, na razgledišča. Razmere in tendence »razvoja« grozijo, da obalni pas v večji vidni meri postane amorfno pozidana površina. V daljavi viden znak zgojitve naselja in osamljena domi-nanta, kot kvaliteta poti ali označitev smeri in cilja, postaja vse bolj samo raziskovalni motiv o kvalitetah krajine kot pa berljivo dejstvo v prostoru. Podeželje ponekod izgublja svoj idilično kmetijsko sliko. Postaja prostor/ poligon za nove urbane krajine: razpršeno gradnjo, obcestne gospodarske cone, zabaviščna in turistična »nadomestna« mesta. Arhitektura je vse manj hiša, dom in gradnja – je vse bolj skulptura in prodajna atrakcija.

Razmerje med številom prebivalcev in porabljenimi hektarji površin za njihove potrebe je vse bolj potratno. Predvsem ko govorimo o površinah odlagališč odpadkov, cestah, parkiriščih, energetskih napeljavah, opuščeni- conah ...

Zaradi hitrosti družbenega in gospodarskega dogajanja se urbanizem in planiranje iz umetnosti oblikovanja mest vse bolj spreminjata v kodificiranje in servisiranje največjih tehničnih infrastruktur. Prometnice in energetski (daljno)vodi verjetno pri tem vodijo. Promet je ena najbolj pogostih novi-narskih, populističnih in strokovnih tem. Posebej zanimivi deli knjige so o prednostih in pomanjkljivostih »mobilnega« življenja ter tudi o neskladju lastnega življenja in »prometnega« obnašanja ter videnja zelene urejeno-sti soseke. Za nadaljnja razmišljanja in postavitev razmerij med elementi urejanja prostora bi bilo vsekakor zanimivo pridobiti in soočiti podatke o porabljenih sredstvih in organizacijskih prijemih za gradnjo prometnic ter vložkih za načrtovanje in skrb za starejše, zdravje, prehrano, kulturo, izobra-ževanje, energetsko samooskrbo in obnovljive vire ter druge dolgoročne namene.

Delavnice

Arhitektura je po svojem izvoru »praktična, porabna, ker ustreza eni izmed življenjskih prapotreb – takoj za vodo, kruhom in oblačili.¹ Kulturni človek jo je že v pradavnini uvrstil v stvariteljski krog svoje duhovnosti. Arhitektura

¹ Navedbo iz Svetega pisma, Sirah 29, 28, povzela po *Architecturi perennis, Stele, Plečnik*.

je umetnost, s katero ogradimo ali izdolbemo prostor, da v njemu bivamo, ga označimo ali le sporočamo svojo misel in prisotnost. Je ogledalo in spomin človekove zgodovine.

Arhitektura kot zgradba odraža kulturo, sposobnost in ambicije posameznikov, družin, podjetij. Urbanizem odraža kulturno stopnjo, sposobnost in ambicije politike mesta, občine in države.

Pri tem ni zanemarljiv vpliv materialnega bogastva posameznika ali skupnosti, še manj je zanemarljiv vpliv tehnične in umetniške sposobnosti stroke, toda ti so prvim vedno podrejeni. Naročnik s svojo odločitvijo – izborom arhitekta »stavbarja« določi tudi kakovost in pojavnost naročenega.

V 430 letu pr. n. š. je Periklej zapisal: »V sebi združujemo skrb za svojo hišo in naše mesto. Četudi opravljamo različna dela, pa vsak po svoje sodi o mestu. Človeku, ki ga mesto ne zanima, pravimo pri nas, da je slab meščan. O mestu odločamo sami ali vsaj prav razmišljamo. Ne vidimo nevarnosti v besedah, temveč v tem, da ukrepamo, preden smo se o vsem prav pogovorili.«

Dobre izkušnje in rezultati temeljitih »pogovorov« vseh vpletenih so bile na Obali in v Izoli pridobljene z interdisciplinarnimi pristopi in delavnicami. Kot primer dobre prakse je vsekakor treba omeniti pripravo Načrta prenovne starega mestnega jedra Izole (1979–1984),² ko se je vzporedno z načrti za sanacijo opravilo tudi etnološke, sociološke, umetnostno zgodovinske in arhitekturne raziskave v živem stiku z meščani. Posamezni metodološki prijem in sodelovanje stroke, uprave, politike in prebivalcev ter rezultati so še dandanes aktualni in uporabni.

Moje osebne izkušnje so zorele na skoraj desetih delavnicah, nastalih pretežno s podporo in sodelovanjem Ministrstva za okolje in prostor in Fakultete za arhitekturo (1993–2003). Interdisciplinarno in regionalno zastavljena je bila Planerska delavnica za prostorsko ureditev obalnega območja, ki jo je v letu 1992/3 organiziralo Ministrstvo za okolje in prostor – Zavod RS za prostorsko planiranje v sodelovanju z izvršnimi sveti občin Izola, Koper in Piran. Poleg obsežnega pripravljalnega gradiva, rezultatov analiz posameznih strok in skupnih ugotovitev je bila ta delavnica tudi dobra šola spoznavanja metodologij dela in sodelovanja različnih strok s skupnim ciljem. Med letoma 1996 in 2000 smo v Izoli izvedli več urbanističnih delavnic. Začeli smo z delavnicami s temo »Območja tranzicije« (Dileme in strategije v Izoli, Urejanje vplivnega območja prometnih in drugih sistemov državnega in mednarodnega pomena), nadaljevali z mednarodno »Tokovi v severnem Jadranu« (Izola-Rovinj-Benetke), potem pa iz konceptov prešli na konkretne lokacije z delavnicami »Izola – realizacije« (obala, mesto, podeželje in Trg ob Sončnem nabrežju). V sodelovanju z Mestno občino Koper je nastala delavnica o urejanju obale med Koprom in Izolo.

---

² 1979–1984 – MZVNKD Piran, Občina Izola, FAGG, Oddelek za arhitekturo.

Pri tehničnih in metodoloških pripravah za delavnice so nam bile za vzor tudi misli iz predstavitve delavnic Lawrencea Halprina na mednarodnem simpoziju »Mestna krajina – teorija in praksa« (Ljubljana, 1988): »V dobro načrtovanje in izvedbo urejanja prostora je poleg sposobnosti in kreacij arhitektov potrebo vključiti še spoznanja o dejstvih v prostoru, o problemih in potrebah tam živečih in delujočih ljudi ter spoznanja, ali in kako bo poseg tehnično, materialno ter družbeno sprejemljiv in izvedljiv. Izkazalo se je, da so učinkovite delavnice tiste, v katere se v pripravo gradiv, predavanja, razprave in skupno delo, pri izdelavi predlogov za razrešitev problema ali nove razvojne vizije, vključi vse deležnike: arhitekta, politike, upravo, prebivalce, zaposlene in lastnike/investitorje. Doseženi rezultati so sad razprav in skupnih spoznanj, kar zagotavlja, da bo vsak udeleženec delavnice (kot predstavnik določene interesne sfere) tudi po končani delavnici deloval kot neformalna kontrola in podpora izvedbi.

Delavnice v Izoli sem zato zastavila tako, da so se odvijale v treh plasteh. Začele so se s »predavateljskim« sklopom, v katerem so bile predstavitve in soočenja teorije in prakse. Vabljeni strokovnjaki so predstavili teoretična in zakonska izhodišča ter zatečeno stanje in probleme, lastniki in uporabniki prostora pa svoje probleme, želje in ambicije. V osrednjem delu delavnic so vabljeni projektanti s sodelavci po skupinah, s pridobljenimi vide-nji in svojo kreativnostjo izdelali predloge. Predlogi so bili razstavljeni na zaključni predstavitvi v galeriji Insula v Izoli. Vsa gradiva so uporabljena kot podatkovna osnova ali variantna rešitev oz možni scenarij za prostorsko ali programsko rešitev v prostorskih aktih. Od odmevnejših rezultatov delavnic so bile v plane občine vključene rešitve za umik proizvodnih in drugih »nemorskih« programov z obale, prostorska zasnova vzhodnega območja mesta, ureditev obale med Koprom in Izolo.

Delavnice so vedno spremljale predstavitve, publikacije, razstave in objave v medijih. Izkazalo se je, da je to imelo dodatne pozitivne učinke. Javnost je bila sproti obveščena in vpletena v proces zbiranja podatkov in proces nastajanja rešitev. Scenariji, konkretni predlogi in njihova vrednotenja so postali tudi del vzgoje z dobrimi vzori, kar dviguje splošno raven vedenj o prostoru. Objave v medijih so dodale dogodkom pomembnost. Vse skupaj je izzvalo večjo pozornost prebivalcev do obstoječih kvalitiet in urejenosti svojega okolja in pripadnost kraju. S tem se dvigujejo tudi standardi načrtovanja posegov v prostor.

Identiteta

V sklopu uporabniških, tehničnih in umetniških lastnosti arhitekture je še posebej v našem prostoru (ob morski obali, Istri, »majhni« Sloveniji) potrebno in pomembno ovrednotiti in podpirati identiteto.

Pojem »identiteta« (arhitekture, prostora, bivalnega okolja ...) so v različnih

obdobjih vedno drugače razumeli in uporabljali. Ko prof. dr. Peter Fister govori o pomenih in sestavinah identitete prostora, razločuje dve identiteti – ločevalno in združevalno:

- najširšo splošno ali skupno identiteto, ki je združevalnega značaja;
- ozko individualno identiteto posameznika ali posamezne stvaritve v arhitekturi (tudi avtorsko, zasebno, iz okolja izločeno itd.), ki je izrazito ločevalnega značaja.

Medtem ko skupna, splošna identiteta določa pripadnost in s tem relativno vrednost arhitekture s splošnimi, dogovorjenimi ali privzgojenimi razpoznavnimi sestavinami, je v nasprotju z njo individualna identiteta določena s tistimi sestavinami, ki neko povsem določeno stavbo od drugih ločujejo. Obe kategoriji se med seboj vedno prepletata. S splošno identiteto določamo kontinuiteto razvoja in razpoznavnost prostora, z individualno identiteto pa so opredeljene tiste posebnosti, ki (lahko) dajejo splošnim vrednotam prostora dodatno vrednost.

V razponu od spoštljivega odnosa do lastne identitete in identitete okolja pa do hlantanja po vtisu pomembnosti in bogastvu se kažejo naslednje plasti:

- ponavljanje in kopiranje starih elementov (zgradb in urbane opreme), toda bolj kot vizualnega okrasja in zelo malo kot preizkušenih funkcionalnosti ali dobrih obrtno tehničnih detajlov;
- pretirana želja po originalnosti in izstopanju z drugačnostjo in novostmi za vsako ceno;
- »slepota« in nezaznavanje obstoja in zanemarjanje (arhitekturne in urbanistične) dediščine; zelo pogosti primeri govorijo, da se je ne vzdržuje, da je zapuščena in prepuščena fizičnemu propadanju. Slednje govori o razkoraku med deklarirano družbeno skrbjo, ki se odraža v številu in predoziranju s predpisi, na eni strani ter pomanjkanju funkcionalnih in s strani države organizacijsko in finančno podprtih vzorčnih projektov prenove na drugi. Ker se najbolje vzgaja z lastnim vzorom, bi ga morala dajati država s prenovo in revitalizacijo objektov kulturne dediščine za namene državnih in drugih javnih ustanov. Poleg tega bi se skrb za prenovo morala bolj odražati tudi v finančnih in davčnih predpisih o javnem naročanju in javno-zasebnem partnerstvu z »odpustki«, ki bi motivirali prenovo objektov in revitalizacijo urbanih središč in jih tako stroškovno izenačili s komercialno privlačnimi novogradnjami.

Stroka, naročniki

Navajam iz kodeksa poklicne etike arhitektov, krajinskih arhitektov in prostorskih načrtovalcev:

- arhitektura predstavlja kulturno podobo dežele in družbe, je narodova dediščina in opredmetena kulturna identiteta,

- arhitekturna stvaritev je trajna v času in prostoru in praviloma preživi svojega snovalca, graditelja, lastnika in prve uporabnike,
- arhitekturno ustvarjanje v veliki meri dolgoročno določa pogoje za življenje in bivanje ter vpliva na okolje in prostor,
- temeljni cilj in etične predpostavke ter temeljne dolžnosti arhitekturne dejavnosti so: zaščita in izvrševanje javnega interesa do kakovostnega bivalnega in delovnega okolja, skrb za okolje, prostor in trajnostni razvoj ter varovanje arhitekturne dediščine, kulturnih in ekonomskih dobrin.

Pri odgovornem odnosu projektanta se pri načrtovanju vedno poleg funkcionalnih, strokovnotehničnih in finančnih vprašanj, ob izstopajočih estetskih, vedno »meri« tudi kulturološke in etične vrednote. Arhitektura ostane kot zapis načina mišljenja in življenja tako naročnika uporabnika kot od izbranega arhitekta in graditelja.

Če je arhitektura nastala pod srečno zvezdo, jo generacije uživajo, dograjujejo ter jo imajo za vzor in osnovo napredovanja razmer za bivanje, delo ... Pomeni, da je ustrezno zajela ali izdolbila prostor, ga oblikovala in opremila tako, da je odgovorila na želje po lepem, udobnem in funkcionalnem (delo, spanje, zaščita pred mrazom, vetrom, vlago, vročino, zasebnosti in družabnosti, reja živali, predelava rastlin ...).

Ko ni »sreče«, naselja, objekte in prostore uporabniki zapustijo in arhitektura propada – ne glede na njeno lepoto in modrost graditeljske zasnove in uporabnosti. V nekaterih primerih cela naselja prekrije gozd (vasi v zaledju). V nekaterih primerih je propadla in zanemarjena struktura še dolgo ruševina v naselju, ki se jo vsi izogibajo in sramujejo. Naslednji korak je brisanje iz kolektivnega spomina, ker fizične podobe ni več: vzame jo narava ali gradbeno podjetje za nekaj novega. Tam, kjer se je pretrgala tradicija in je ostalo malo denarja in znanja, novodobno betonsko samograditeljstvo izpodriva mojstrstvo kamnosekov in modrost funkcionalnosti, vezanih na krajevne in vremenske prilike. Na novo jih »nadomeščajo« vzorci bogataških hiš iz TV-nadaljevank.

Ankete med prebivalci kažejo načelno podporo oživljanju in življenju v starem mestnem/vaškem jedru, toda tudi večinsko željo, da bi zbežali iz stisnjene pozidave in »imeli hišico v zelenju brez sosedov in z odprtim razgledom (na morje)«. To je opis stanja. Iz neznanja in površnosti se gradi na »lepih« lokacijah in manj na lokacijah, s katerih se to »Lepo« vidi. Obalni pas je napaden s pozidavo, ki (po Mumfordu) »raste dalje neorgansko, pravzaprav rakasto, saj neprestano uničuje svoje staro tkivo«. Zaledje ni potencial samo zaradi naravnih in starih lepot, temveč zaradi svoje redke poseljenosti, ki ponuja tudi potreben prostor izravnave pritiskov. To je priložnost, da z novimi prostorskimi plani odkrijemo izvirne skupne skrbi za prostor ter jih nadgradimo s sodobnimi znanji. Pri tem je nujno izhajati iz znanja o lastnem

prostoru in njegovih lastnostih: stare hiše so na mrzli in vetrovni strani gradili celo brez oken in na sončni strani postavljali klopi na dvoriščih pri vratih in pod pergolo. Prebivalec hiše v naselju z več sto tisoč prebivalci ob avtocesti in hiše v Abitantihi imata različno življenje, potrebe in možnosti. To bi se moralo odražati tudi v predpisih. Prebivalec, ki v hiši/vasi/mestu stalno živi, in tisti, ki prihaja le občasno, lahko živita skupaj le v primeru, da bosta oba z enako ljubeznijo skrbela in čutila pripadnost kraju bivanja.

Dobri primeri so že nastali v vaseh in mestnih jedrih, kjer so z oživljanjem običajev povezali ljudi in skupne interese (akcije prenova kalov, oživljanja in prenove vasi, združenih domov, kulturno-turističnih društev, organiziranje turističnih in ekoloških kmetij, razvoj združenj oljkarjev in vinarjev, ideje o razpršenih hotelih na podeželju ...).

Zaradi tega ne zadošča, da naše objekte in naselja s svojo kulturno dediščino in prepoznavnostjo »obesimo« za vrat le projektantom in spomeniško-varstveni stroki. Pogosto se miži in spreneveda pred dejstvom, da govorimo o objektih in zemljiščih, ki jih oblikujejo tudi (ali predvsem) lastnina, finančna moč in nemoč, jih motivirajo davki in dobički ter nerazvite povezave, ki bi vzpostavile hierarhijo deklariranih vrednot javnega dobra, skrbi za okolje, starejše, otroke ter zaposlene, kulturno dediščino ...

Kulturna dediščina je pre pogosto nezanimiva investicija in zgradbe pod režimi varovanja doživljajo usodo »pozabe s samorušitvijo« ali usodo rušitve kot načina, da se sprostijo komercialno zanimivo zemljišče za novogradnjo. Gospodarsko in razvojno so še bolj zaskrbljujoče podobne zgodbe iz statističnih podatkov, ki napeljujejo na to, da so tudi pri nas podjetja, kupljena zaradi zanimivih zemljišč. Novi lastniki nimajo nikakršnih znanj in interesa za proizvodnjo, zaposlene, tradicijo ali razvojne potrebe kraja. Podjetja peljejo v postopni propad, in s tem sproščajo njihove zemljišča za tržno zanimivo gradnjo in prodajo.

Smo v obdobju izdelave novih strateških in prostorskih planov občin. Vanje se vključuje poglobljene zahteve evropskih in državnih listin RS,³ ki usmerjajo prostorski razvoj. To so izboljšanje kakovosti bivališč in naselij – v smislu njihove humanosti, gospodarske učinkovitosti, socialne povezanosti in okoljske primernosti. Govorimo predvsem o ustvarjanju razmer za trajnostni razvoj, uravnotežene povezave naselij v policentrično omrežje ter vzpostavitvi novega odnosa med urbanimi in podeželskimi območji z zagotavljanjem enakopravnega dostopa do infrastrukture in znanja. Pred trgovino in lastnino bi morali ohranjati pravilo, da je Človek merilo vsega.

Uspešnost nove generacije strateških prostorskih in drugih programskih aktov bo odvisna od dolgoročne razvojne naravnosti, od usklajevanja

---

³ SPRS – Odlok o strategiji prostorskega razvoja Slovenije (Ur. list RS, št. 76/2004).

PRS – Uredba o Prostorskem redu Slovenije (Ur. list RS, št. 122/2004).

javnih koristi in zasebnih interesov, od povezovanja občin v interesne projekte in zagotavljanje gospodarskih razmer za zadovoljitev potreb ter varnih, zdravih, udobnih in prijetnih razmer za življenje in delo.

Pri tem bo sodelovanje različnih strok in vključevanje njihovih znanj v raziskave in v izhodišča razvojnih dokumentov ključnega pomena. Oblikovanje naselja naj bo kreativno dejanje izbrane družbe dobromislečih strokovnjakov.

S knjigo Zdravka Mlinarja Življenjsko okolje v globalni informacijski dobi bomo prostorski načrtovalci svoje delo lažje opravljali.